

Ett försuttet tillfälle

Utrikesdepartementet (läs regeringen) har i somras presenterat ett förslag till lag om bl a hälso- och sjukvård för asylsökande i Sverige. Förslaget har väckt oro inom delar av läkarkåren – se t ex en debattartikel i LT 38/2005, sidan 2676.

Den föreslagna förändringen är inte till alla delar bra, och borde snabbt ha tillställts läkarnas organisationer för

Uno Käärik
ledarredaktör

synpunkter. Sent omsider har dock UDs promemoria nått Läkareförbundet för remissyttrande, och förbundet har därmed fått en möjlighet till viktiga klagoranden.

Förslaget till lag berör i huvudsak de villkor för mottagande av asylsökande som *redan idag regleras* i en överkommelse mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL). Då SKL inte kan utfärda tvingande regler för huvudmännen fordrar nu gällande EG-rätt att frågorna i stället regleras i bindande lag.

Den nya lagen medför således i sak inga skärpningar av de villkor som idag gäller för värden av asylsökande. Därför är det snarast positivt att dagens »rekommendationsöverenskommelse» ersätts av en motsvarande *lagfäst skyldighet* för landstingen.

Bra är också att det i lagstiftningen tydligare uttalas att skyldigheten att erbjuda en god hälso- och sjukvård åt dem som är bosatta i landstinget ska omfattas av de sk gömda barnen. Det är i linje med den liberalisering som förhoppningsvis blir resultatet av regeringsförhandlingarna om färre avvísningar av utsatta flyktingbarn och deras familjer.

Djupt otillfredsställande är emellertid att regeringen i samband med införandet av den nya lagen inte tagit tillfället i akt att förbättra reglerna om den vårdnivå som kommer att erbjudas gömda vuxna. Dessa regler är inte bra i nuläget och förblir lika dåliga med den tänkta lagen.

Enligt bestämmelserna har asylsökande vuxna i landet rätt till »tvingande vård», dvs omedelbar (akut) vård samt vård därutöver som inte kan anstå. Detta gäller under förutsättning att patienten inte blivit »avregistrerad», dvs har fått beslut om avvísning.

Men inom ramen för den »tvingande vården» ges många behandlingar som måste pågå under lång tid. Exempel är vård av maligna tumörer (t ex strålbehandling) eller insulinbehandling vid diabetes.

Att avbryta en sådan behandling – eller att inte kunna erbjuda sådan vård – på grund av att den asylsökande blivit avregistrerad måste betecknas som ytterst inhumant. Det försätter även behandlande läkare i en ohållbar och oacceptabel situation.

En grundläggande läkarett princip är att ge nödvändig vård efter medicinskt behov. Både gällande regler och den föreslagna lagen innebär för läkarkåren ett avsteg från hur denna princip under modern tid kunnat tillämpas inom ramen för det svenska offentligt finansierade sjukvårdssystemet.

Läkareförbundets ståndpunkt är således att landstingens skyldighet att tillhandahålla omedelbar vård och vård som inte kan anstå ska gälla för asylsökande (däribland gömda vuxna) även efter avregistrering.

Genom att i den föreslagna lagstiftningen inte ändra reglerna för värden av asylsökande gömda vuxna har statmakterna försuttit ett utmärkt tillfälle att bringa det legala betraktelsesättet i samklang med läkarettens mer humana syn på människors lika värde i vårdsituationen.

Läkarkårens strävan att inom det legala ramverket erbjuda alla sådan vård som kan betecknas som nödvändig är därtill svår att leva upp till i en situation där vuxna gömda inte vågar söka ens akut vård. Läkareförbundet anser att tiden definitivt är mogen för att skyndsamt se över hur det problemet ska kunna få en lösning.

Det är främst en humanitär fråga, men sett i ett medicinskt perspektiv utgör det också ett reellt hot mot patientsäkerheten om bruket att låna eller förfälska identiteter breder ut sig i det svenska vårdssystemet.

Drogtest i skolan?

|| Ska skolhälsovården i sitt drogförebyggande arbete även använda sig av slumpvisa drogtest på skolans elever? Ja, anser skolöverläkaren Nils Lundin i en debattartikel i veckans nummer (se sidan 3053).

Att skolhälsovården har ett viktigt ansvar när det gäller missbruksfrågor i skolmiljön är inte kontroversiellt. Att informera om droger och deras skadeverkningar är närmast en självklarhet, liksom att ge stöd när ett missbruk upptäckts.

När det kommer till drogtest blir frågan genast känsligare, bl a med hänsyn till elevernas integritet och graden av frivillighet. Både skolministern och skolverket har uttryckt tveksamhet om nytan av slumpvisa drogtest i skolmiljön.

Debattören anser dock att sådana test är bra som ett preventivt inslag och att de har stöd i både lagar och i Barnkonventionen. Och kanske viktigare – även elever, föräldrar och skolpersonal är positivt inställda, åtminstone i hans hemkommun.

Frågan om slumpvisa drogtest i skolan bör kunna ventileras och genomlysas ordentligt, så att både för- och nackdelar lyfts fram. Vad tycker våra läsare? **LT**

Synen på psykiskt sjuka

|| Gäller rättssystemets princip att hellre fria än fälla även samhällets syn på de psykiskt sjuka, undrar Dagens Nyheter (ob lib) ledarskribent Johannes Åman:

Nyklippt

»Vansinnesdåd sprider skräck. Hur kunde det ske? Varför ingrep ingen och förhindrade att en så farlig person gick lös?

De frågorna måste ställas. Problemet är bara att man ofta inte på förhand kan skilja den farlige från den ofarlige. Enligt Ekot visar en forskningsrapport som lämnades till regeringen på torsdagen att var tredje bedömning blir fel.

Så frågan är: Hur många psykiskt sjuka är vi beredda att låsa in i onödan för att risken för vansinnesdåd ska kunna reduceras? Och vilket samhälle får vi om rädslan för vansinnesdåd blir styrande medan de psykiskt sjukas frihet och livsvillkor inte tillmätts någon större vikt? •